

Dano-centriczne podejście do zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych

Maciej Troć

Streszczenie

Niniejsza praca poświęcona jest analizie dano-centricznego podejścia do zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych w wymiarze polityczno-prawnym. Celem rozprawy jest umiejscowienie tego podejścia zakorzenionego w nurcie badań nad sztuczną inteligencją i prawem (*AI and Law*) w kontekście współczesnych polityczno-prawnych modeli zmian w zakresie rozwiązywania problemów prawnych, zwłaszcza w kontekście sądowego procesu decyzyjnego. Kontekst orzecznicy motywowany jest przede wszystkim tym, że badania dotyczące podejścia dano-centricznego prowadzone są głównie w tym właśnie kontekście. Główna teza zawarta w pracy zakłada, że dano-centriczne podejście do zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych jest silnie zbieżne z neoliberalnym menedżeryzmem. Praca jest nowatorska w kontekście doktryn polityczno-prawnych w tym sensie, że zjawisko dano-centricznego podejścia do zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych nie zostało jeszcze kompleksowo zbadane w jego polityczno-prawnym wymiarze w odniesieniu do neoliberalnego menedżeryzmu.

Praca ukazuje konceptualne podstawy podejścia dano-centricznego do zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych i wykazuje, że wykształcenie się tego podejścia nie wynikało z żadnej pojedynczej rewolucyjnej zmiany technologicznej. Na podstawie analizy badań ilościowych z zakresu informatyki prawniczej, sięgających w niektórych przypadkach wczesnych lat pięćdziesiątych XX wieku, wykazano, że na poziomie koncepcyjnym podejście dano-centriczne, które wykształciło się w pełni około 2000 roku, nie różni się znacząco od podejść przyjętych we wcześniejszych badaniach ilościowych dotyczących prawa.

Ponadto, przedmiotem analizy były również współczesne ilościowe badania prawno-technologiczne, w których wykorzystano podejście dano-centriczne. Wskazano, że istnieją zasadniczo dwa główne obszary badań nad sztuczną inteligencją i prawem, w których podejście dano-centriczne jest stosowane najczęściej: przewidywanie rozstrzygnięć sądowych i analityka prawnicza. Na tym tle w pracy wskazano, że podejście dano-centriczne nie jest zjawiskiem nowym jeśli chodzi o rodzaj i metodę prowadzonych badań, jednak jest zjawiskiem

nowym, jeśli chodzi o stopień złożoności obliczeniowej. W związku z powyższym, uwagi krytyczne przedstawione w kontekście wcześniejszych projektów ilościowych dotyczących prawa pozostają w dużej mierze nadal aktualne w odniesieniu do analizowanych współczesnych projektów opartych na podejściu dano-centricznym.

W kolejnej części pracy przedstawiono związek między genezą podejścia dano-centricznego a neoliberalizmem. Wykazano w tym zakresie, że w początkowym okresie swojego rozwoju neoliberalizm nie był zasadniczo związany z formalistycznymi ideami w duchu sztucznej inteligencji i prawa, a w konsekwencji nie jest uzasadnione twierdzenie, że wykształcenie się podejścia dano-centricznego jest ściśle związane z myślą neoliberalną prezentowaną przez czołowych neoliberalistów, takich jak na przykład von Hayek.

W części czwartej przedstawiono konwergencję neoliberalizmu i menedżeryzmu, pokazując, że doprowadziła ona do ujednoczonego rozumienia tych pojęć jako odnoszących się do negatywnych zjawisk związanych z powstaniem nowoczesnego (informacyjnego) kapitalizmu. Wykazano przy tym, że podejście dano-centriczne jest silnie zbieżne z neoliberalnym menedżeryzmem w rozumieniu tego pojęcia po wspomnianej wyżej konwergencji, ponieważ urzeczywistnia ono następujące fundamentalnie istotne elementy neoliberalnego menedżeryzmu: aktywny interwencjonizm, priorytetowe traktowanie konkurencji rynkowej oraz konieczność istnienia elit przywódczych. W tym kontekście wybrane współczesne zastosowania podejścia dano-centricznego zostały krytycznie przeanalizowane w celu wykazania, że obecność wyżej wymienionych cech neoliberalnego menedżeryzmu jest nieodzownie związana z procesem implementacji dano-centricznych metod zautomatyzowanego rozwiązywania problemów prawnych do praktyki prawnej.

Słowa kluczowe: sztuczna inteligencja i prawo, big data, rozwiązywanie problemów prawnych, neoliberalny menedżeryzm, przewidywanie decyzji sądowych